

Η

ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

3^ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στις 24 Απριλίου 2023 με την εξής σύνθεση: Ιωάννης Λαμπρόπουλος, Πρόεδρος, Βικτωρία Πισμίρη – Εισηγήτρια, και Αγγελική Πουλοπούλου, Μέλη.

Για να εξετάσει, σε συμμόρφωση με την υπ' αρ. Α399/2023 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών [Τμήμα ΙΕ' (ΙΓ' β')] που εκδόθηκε επί της υπ' αρ. ΑΚ1118/2021 αίτησης ακύρωσης της εταιρίας με την επωνυμία «...», εταιρεία περιορισμένης ευθύνης» και τον διακριτικό τίτλο «...» που εδρεύει στο ..., όπως νόμιμα εκπροσωπείται (εφεξής η «προσφεύγουσα»), την από 29.03.2021 προδικαστική προσφυγή που άσκησε η προσφεύγουσα με ΓΑΚ ΑΕΠΠ 661/30.03.2021.

Κατά του Ν.Π.Ι.Δ. «...» (εφεξής η «Αναθέτουσα Αρχή»), όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

Κατά της εταιρίας με την επωνυμία «...» και τον διακριτικό τίτλο «.... .... Α.Ε.» (εφεξής η «πρώτη παρεμβαίνουσα»), που εδρεύει..., όπως νόμιμα εκπροσωπείται, που άσκησε παρέμβαση στο πλαίσιο της υπό κρίση προδικαστικής προσφυγής.

Κατά της εταιρίας με την επωνυμία «.... .... Α.Ε.» (εφεξής η «δεύτερη παρεμβαίνουσα»), που εδρεύει στην ..., όπως νόμιμα εκπροσωπείται, που άσκησε παρέμβαση στο πλαίσιο της υπό κρίση προδικαστικής προσφυγής.

Με την υπό κρίση προδικαστική προσφυγή, η προσφεύγουσα ζητεί να ακυρωθεί η απόφαση που περιλαμβάνεται στο Απόσπασμα Πρακτικών του Διοικητικού Συμβουλίου της Αναθέτουσας Αρχής της 84ης Συνεδρίασής του της 16ης Μαρτίου 2021 (αρ. πρωτ. 925/16-3-2021) κατά το μέρος που, κατ' αποδοχή του υπ' αρ. Πρωτ. 901/16.03.2021 και με αριθ. 2 Πρακτικού της Επιτροπής του Διαγωνισμού, αφενός μεν κατέταξε αυτήν 3η κατά σειρά

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

κατάταξης – μειοδοσίας, αφετέρου έκανε αποδεκτές τις οικονομικές προσφορές των παρεμβαινουσών και ανέδειξε την πρώτη παρεμβαίνουσα προσωρινή ανάδοχο.

Η συζήτηση άρχισε, αφού άκουσε την Εισηγήτρια

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή με την υπ' αρ. Α399/2023 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών [Τμήμα ΙΕ' (ΙΓ' β')] αναπέμφθηκε η υπόθεση στην ΕΑΔΗΣΥ, προκειμένου να αποφανθεί και για τους λόγους της προδικαστικής προσφυγής που δεν εξέτασε (εργατικό κόστος που υπολείπεται του ελάχιστου νομίμου).

2. Επειδή η αρχή της χρηστής διοίκησης υποχρεώνει τα διοικητικά όργανα να ασκούν τις αρμοδιότητές τους με βάση το εν γένει περί δικαίου αίσθημα, με αναλογικότητα και επιείκεια και στο πλαίσιο της αρχής της νομιμότητας, ούτως ώστε να αποφεύγονται οι ανεπιεικείς και απλώς δογματικές ερμηνευτικές εκδοχές και άδικες για τον διοικούμενο λύσεις (πρβλ. *Ε. Σπηλιωτόπουλο*, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμος Ι, 15η Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2017, σελ. 84). Στο πλαίσιο της αρχής της χρηστής διοίκησης, τα διοικητικά όργανα οφείλουν να ασκούν έγκαιρα και αποτελεσματικά τις αρμοδιότητές τους, να λειτουργούν με διαφάνεια, να ενημερώνουν τον διοικούμενο για τα δικαιώματά του και να διασφαλίζουν την απόλαυση ποιοτικών υπηρεσιών από τους πολίτες. Περαιτέρω, η ανάκληση των διοικητικών πράξεων αποτελεί έκφανση της αρχής της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δράσης (βλ. ΑΕΠΠ 407/2020, σκ. 32).

3. Επειδή, για την άσκηση της προσφυγής, έχει δεσμευθεί και πληρωθεί το νόμιμο παράβολο, σύμφωνα με τα άρθρα 363 του Ν. 4412/2016 και 5 του π.δ. 39/2017 ποσού 1.187,70€ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό .... και την εκτύπωση από τη σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών με την ένδειξη «ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΟ»).

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

4. Επειδή η προσβαλλόμενη εκδόθηκε στο πλαίσιο της Διακήρυξης δημόσιου ανοικτού διαγωνισμού με κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά για την ανάδειξη αναδόχου παροχής υπηρεσιών καθαρισμού των κτιρίων της Αναθέτουσας Αρχής με εκτιμώμενη αξία 237.534,00€ χωρίς ΦΠΑ. Ειδικότερα, οι παρεχόμενες υπηρεσίες καθαρισμού αφορούν .... Η ως άνω Διακήρυξη αναρτήθηκε στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ) στις 22.01.2021, έλαβε ΑΔΑΜ ..., και στο ΕΣΗΔΗΣ, όπου έλαβε συστημικό α/α ....

5. Επειδή, με την υπ' αρ. 939, 940/2021 απόφαση της ΑΕΠΠ, που εκδόθηκε επί της υπό κρίση προδικαστικής προσφυγής, καθώς και της με ΓΑΚ ΑΕΠΠ 613/22.03.2021 προδικαστικής προσφυγής της δεύτερης παρεμβαίνουσας, έκανε δεκτή εν μέρει την προσφυγή της προσφεύγουσας.

6. Επειδή, επί της παραπάνω απόφασης ασκήθηκε η υπ' αρ. ANM 325/27.05.2021 αίτηση αναστολής της προσφεύγουσας ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, εξέδωσε την υπ' αρ. 266/2021 απόφασή του.

7. Επειδή, με την υπ' αρ. Α399/2023 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών [Τμήμα ΙΕ' (ΙΓ' β')], που εκδόθηκε επί της υπ' αρ. ΑΚ1118/2021 αίτησης ακύρωσης της προσφεύγουσας κατά της παραπάνω απόφασης της ΑΕΠΠ, η υπόθεση αναπέμφθηκε στην ΕΑΔΗΣΥ και κατέστη εκ νέου εκκρεμής, ως προς τους λόγους που αφορούν στο εργατικό κόστος που υπολείπεται του ελάχιστου νομίμου για τις οικονομικές προσφορές των παρεμβαίνουσών.

8. Επειδή, με την υπ' αρ. 640/2023 Πράξη του Προέδρου του 3^{ου} Κλιμακίου, ορίσθηκε εκ νέου Εισηγήτρια και ημερομηνία συζήτησης της υπόθεσης, καθώς αυτή κατέστη εκ νέου εκκρεμής, κατά την αμέσως προηγούμενη σκέψη.

9. Επειδή, με την προσβαλλόμενη με θέμα «Έγκριση ή μη των με αριθ. πρωτ: 854/10.03.2021 και 901/16.03.2021 Πρακτικών της Επιτροπής για τη διενέργεια και αξιολόγηση προσφορών του Δημόσιου Ανοικτού Διαγωνισμού μέσω ΕΣΗΔΗΣ για την επιλογή Αναδόχου παροχής υπηρεσιών καθαρισμού των κτιρίων του .... με κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα από

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

οικονομική άποψη προσφορά βάσει τιμής», το Διοικητικό Συμβούλιο της Αναθέτουσας Αρχής αποφάσισε κατά πλειοψηφία την έγκριση των παραπάνω πρακτικών και την ανάδειξη της πρώτης παρεμβαίνουσας ως προσωρινής αναδόχου του επίμαχου έργου.

10. Επειδή, σύμφωνα με το άρ. 2.4.4 της Διακήρυξης «Περιεχόμενα Φακέλου «Οικονομική Προσφορά»/ Τρόπος σύνταξης και υποβολής οικονομικών προσφορών», « ... Η οικονομική προσφορά του συμμετέχοντος θα πρέπει να έχει συνταχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε: α. Η προσφερόμενη τιμή πρέπει να προκύπτει με σαφήνεια από την οικονομική προσφορά, η οποία θα πρέπει να είναι διαμορφωμένη σύμφωνα με όσα ζητούνται από την παρούσα διακήρυξη. Επισημαίνεται ότι ο εκάστοτε Φ.Π.Α. επί τοις εκατό, της ανωτέρω τιμής θα υπολογίζεται αυτόματα από το σύστημα. ... Απαραβάτος όρος με ποινή αποκλεισμού, είναι η Οικονομική Προσφορά να περιλαμβάνει βάσει του ν. 3863/2010, άρθρο 68 («Συμβάσεις εργολαβίας εταιρειών παροχής υπηρεσιών») όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 22 ν. 4144/13 (ΦΕΚ 88/τ.Α/18-4-2013), σε χωριστό κεφάλαιο της οικονομικής προσφοράς τα κάτωθι στοιχεία: 1) Τον αριθμό των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο. 2) Τις ημέρες και τις ώρες εργασίας. ... Η οικονομική προσφορά θα πρέπει να είναι σύμφωνη με το ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ» που περιλαμβάνεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV της παρούσας διακήρυξης. ... Οικονομικές προσφορές που δεν καλύπτουν τουλάχιστον το κόστος των αμοιβών και της ασφάλισης του προσωπικού που θα χρησιμοποιηθεί, λαμβάνοντας υπ' όψιν την ισχύουσα, κατά τον χρόνο υποβολής της προσφοράς, οικεία Συλλογική Σύμβαση και την ως άνω Υπουργική Απόφαση και δεν πληρούν τους όρους υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων κλπ., καθώς και τα άλλα νόμιμα κόστη δεν θα γίνουν αποδεκτές. ...». Στο Παράρτημα Ι- Αναλυτική Περιγραφή Φυσικού και Οικονομικού Αντικειμένου της Σύμβασης- Τεχνικές Προδιαγραφές Καθαριότητας προβλέπεται ότι «...Όλοι οι παραπάνω χώροι, ήτοι: ..., θα καθαρίζονται, σύμφωνα με τον Πίνακα που ακολουθεί: Ο απαιτούμενος αριθμός ατόμων για τον καθαρισμό του καθενός επί μέρους κτιρίου είναι:...

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

Για τις ανάγκες των παραστάσεων και των προβών του ..., απαιτούνται 1.500 εργατοώρες κατ' έτος, σε οποιοδήποτε από τους χώρους των παραπάνω κτιρίων, οι οποίες θα κατανέμονται και θα πραγματοποιούνται, μετά από σχετική απόφαση της προϊσταμένης του Διοικητικού Τμήματος του ..., η οποία και θα γνωστοποιεί εγκαίρως τούτο στον ανάδοχο του έργου.

Διευκρινίζεται για τον υπολογισμό του εργατικού κόστους, ότι για χρονικό διάστημα ενός έτους οι απαιτούμενες εργατοώρες απλές και Κυριακές/Αργίες για τα κτίρια ..., ... και ..., εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα, ως εξής:.... ».

11. Επειδή, η διακήρυξη αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού (Ε.Α. ΣτΕ 352/2016) και ως κανονιστική πράξη, δεσμεύει με τους όρους της, τόσο τους τρίτους προς τους οποίους απευθύνεται, όσο και το ίδιο το νομικό πρόσωπο που προκηρύσσει τον σχετικό διαγωνισμό, το οποίο υποχρεούται εφεξής και μέχρι τέλους της διαδικασίας του διαγωνισμού να εφαρμόζει τα όσα ορίζονται σε αυτή (βλ. ενδεικτικά Πράξεις VI Τμήματος ΕΛΣυν 181/2006, 31/2003, 105/2003, 294/2010, 224, 78/2007, 19/2005 κ.ά.). Ταυτόχρονα, επιβάλλεται να προσδιορίζονται επακριβώς σε αυτήν τα προς συμμετοχή στον διαγωνισμό απαιτούμενα προσόντα και τα υποβλητέα, κατά την κατάθεση της προσφοράς δικαιολογητικά και λοιπά στοιχεία. Άλλωστε, η αρχή της δεσμευτικότητας της διακήρυξης κατοχυρώνεται και στο ενωσιακό δίκαιο, αφού κάθε απόκλιση από τους όρους αυτής αποτελεί παραβίαση της αρχής της ισότητας των διαγωνιζομένων (βλ. Πράξη VI Τμήματος ΕΛΣυν 70/2006). Σκοπός της ενιαίας εφαρμογής των όρων της διακήρυξης και της τήρησης των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, είναι η διαμόρφωση ενός ασφαλούς δικαιοκτικού πλαισίου, εντός του οποίου θα διεξαχθεί ο διαγωνισμός και η αποφυγή αδικαιολόγητων αιφνιδιασμών των εν δυνάμει υποψηφίων, οι οποίοι σε κάθε στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας θα εκκινούν από μία κοινή αφετηρία, θα γνωρίζουν εκ των προτέρων ασφαλώς και με ακρίβεια τις προβλεπόμενες διαδικασίες και θα έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Όπως, δε, παγίως γίνεται δεκτό, οι αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης στους δημόσιους διαγωνισμούς επιτάσσουν στις αναθέτουσες αρχές να διατυπώνουν τους όρους διεξαγωγής της διαδικασίας ανάθεσης στην προκήρυξη του

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

διαγωνισμού με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία, κατά τρόπο ώστε αφενός να παρέχουν σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και επιδεικνύοντες τη συνήθη επιμέλεια διαγωνιζομένους τη δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενο των όρων αυτών και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο, αφετέρου, να καθιστούν δυνατό τον αποτελεσματικό έλεγχο του αν οι προσφορές των υποψηφίων ανταποκρίνονται στα τιθέμενα κριτήρια (Ε.Σ Κλ.Ε 157/2017, Τμ. VI 2452/2012, 1643/2014, 6869/2015, 261/2017, βλ. και ΔΕΚ απόφαση της 18.10.2001, C-19/2000, SIAC Construcion Ltd, σκέψεις 41 έως 44, απόφαση της 29.4.2004, C-496/1999 Επιτροπή κατά CAS Succhi di Frutta, σκέψη 111, απόφαση της 10.5.2012, C-368/10, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών σκ. 109 επ.). Άλλωστε, όπως παγίως έχει κριθεί, η αρχή της ίσης μεταχείρισης και η υποχρέωση διαφάνειας απαγορεύουν στην αναθέτουσα αρχή να απορρίψει προσφορά στηριζόμενη σε λόγους οι οποίοι δεν προβλέπονται στην οικεία προκήρυξη (βλ., C-278/14, SC Enterprise Focused Solutions SRL ECLI:EU:C:2015:228,σκ. 28, και απόφαση Medipac—Καζαντζίδης, C-6/05, EU:C:2007:337, σκέψη 54).

12. Επειδή, η προσφεύγουσα, παραθέτοντας τις σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας και της Διακήρυξη, αναφέρει πως το ύψος των ελάχιστων νόμιμων αποδοχών που θα απασχοληθούν στην εν θέματι σύμβαση προκύπτει με βάση την υποπαρ. ΙΑ.11 της παρ. ΙΑ του άρθρου πρώτου του Ν. 4093/2012 (ΦΕΚ Α 222/12.11.2012), όπως ισχύει κατά τις προβλέψεις της ΕΓΣΣΕ 2018 (Π.Κ.6/29.03.2018) και την ΥΑ 4241/127 (ΦΕΚ Β' 173/30.01.2019) "Καθορισμός κατώτατου μισθού και κατώτατου ημερομισθίου για τους υπαλλήλους και τους εργατοτεχνίτες όλης της χώρας" και την Π.Κ. 1/9.1.2020 «ΕΘΝΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2020 – ΧΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΗΣ ΕΓΣΣΕ 2018» και τέλος το υπ' αρ. πρωτ. Ε40/573 έγγραφο του ΙΚΑ περί εργοδοτικής εισφοράς για τον ειδικό λογαριασμό παιδικών κατασκηνώσεων (Ε.Λ.Π.Κ.). Ειδικότερα, υποστηρίζει ότι, το νόμιμο κατώτατο ημερομίσθιο ενός εργαζόμενου - εργατοτεχνίτη με τα καθήκοντα του/της καθαριστή/-ιας, ανέρχεται σε ποσό 29,04 ευρώ και το βασικό ωρομίσθιο του παραπάνω εργαζόμενου ανέρχεται σε ποσό 4,36 € ανά ώρα (29,04 €/6,667), αντιστοίχως, το ωρομίσθιο για απασχόληση καθ' ημέρα Κυριακή και Αργία ανέρχεται στο ποσό των 7,36€ ανά ώρα (βασικό ωρομίσθιο πλέον

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

προσαύξησης εκ ποσοστού 75%), εν συνεχεία δε παραθέτει τους πίνακες της υποβληθείσας από αυτήν οικονομικής προσφοράς, όπου αποτυπώνεται το ελάχιστο εργατικό κόστος για την παροχή των επίμαχων υπηρεσιών, προκύπτουν ανά κτίριο, αναλύοντας τις επιμέρους εκεί τιθέμενες στήλες. Ειδικότερα, βάσει των σχετικών πινάκων, υποστηρίζει πως το συνολικό ελάχιστο εργατικό κόστος, πλέον των αναλογουσών ασφαλιστικών εισφορών, για την εκτέλεση της Σύμβασης, σε όλα ανεξαιρέτως τα κτίρια της Αναθέτουσας Αρχής, ανέρχεται στο ποσό των 161.540,02 € πλέον ΦΠΑ (ήτοι 70,279,99 € καθώς και 12.499,28 € αντιστοίχως για τα δύο κτίρια .... + 51.306,92 € για το κτίριο .... + 6.100,85 € ...). Ως προς την πρώτη παρεμβαίνουσα, η προσφεύγουσα υποστηρίζει πως, όπως προκύπτει από την προσφορά της, και συγκεκριμένα από τη δήλωση του αρ. 68 του Ν. 3863/2010, καθώς και από την ανάλυση της οικονομικής της προσφοράς, υπολογίζει το συνολικό εργατικό κόστος για την εκτέλεση της σύμβασης στο ποσό των 152.030,21€, ήτοι σε ποσό που υπολείπεται του ελάχιστου νομίμου, το οποίο, όπως παραθέτει στην προσφυγή της, ανέρχεται σε 161.540,02 €, ήτοι ισχυρίζεται πως, το δηλούμενο εργατικό κόστος υπολείπεται του ελάχιστου νομίμου κατά το ποσό των 9.609,81€ (161.540,02€ - 152.030,21€). Ειδικότερα, υποστηρίζει πως η παραπάνω διαφορά οφείλεται στο γεγονός ότι η πρώτη παρεμβαίνουσα έχει υπολογίσει στην προσφορά της ότι για την εκτέλεση των προκηρυσσόμενων υπηρεσιών στο πρώτο εκ των κτιρίων ...., θα απαιτηθούν 313 ημέρες και 10.955 ημέρες απασχόλησης αντίστοιχα, πλην όμως, η παροχή των υπηρεσιών στο ίδιο κτίριο, σύμφωνα με τη Διακήρυξη, θα λάβει χώρα επί 365 ημέρες (και όχι 313, όπως υπολογίζει η πρώτη παρεμβαίνουσα), ενώ οι συνολικές ώρες που θα απαιτηθούν ανέρχονται σε 10.985 (και όχι 10.955). Συνακόλουθα, ισχυρίζεται πως, ενόψει των αστοχιών στους υπολογισμούς της, εσφαλμένα υπολογίζει τις Μεικτές ετήσιες αποδοχές του προσωπικού της, και συνεπακόλουθα τις προσαυξήσεις για απασχόληση καθ' ημέρα Κυριακή, τα Δώρα Πάσχα – Χριστουγέννων, το Επίδομα Αδείας και το κόστος αντικατάστασης εργαζομένων κατά τη λήψη της κανονικής τους άδειας. Εν όψει δε του παραπάνω εσφαλμένου υπολογισμού, η προσφεύγουσα υποστηρίζει πως το δηλούμενο από την ίδια συνολικό ύψος των δήθεν ελάχιστων αποδοχών των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο εν λόγω κτίριο του

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

έργου, εκ ποσού 69.343,66 €, υπολείπεται του πράγματι ελάχιστου εργατικού κόστους, εκ ποσού 70.279,99 €, και δη κατά το ποσό των 936,33 € (70.279,99 € - 69.343,66 €). Επιπλέον, το ίδιο σφάλμα η προσφεύγουσα εντοπίζει στον υπολογισμό της προσφοράς της, τόσο για το δεύτερο κατά σειρά κτίριο ...., για το οποίο οι συνολικές ώρες που θα απαιτηθούν ανέρχονται σε 1.885,20 (και όχι 1878) και, αντίστοιχα, το δηλούμενο συνολικό ύψος των ελάχιστων αποδοχών των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο εν λόγω κτίριο του έργου, εκ ποσού 12.321,45 €, υπολείπεται του πράγματι ελάχιστου εργατικού κόστους, εκ ποσού 12.499,28 €, και δη κατά το ποσό των 177,83 € (12.499,28 € - 12.321,45 €), για το κτίριο .... - ....., για το οποίο η πρώτη παρεμβαίνουσα αναφέρει ότι θα απαιτηθούν 313 ημέρες και 7825 ημέρες απασχόλησης, αντίστοιχα, πλην όμως, η παροχή των υπηρεσιών στο ίδιο κτίριο, σύμφωνα με τη διακήρυξη, θα λάβει χώρα επί 365 ημέρες (και όχι 313 όπως υπολογίζει η πρώτη παρεμβαίνουσα), ενώ οι συνολικές ώρες που θα απαιτηθούν ανέρχονται σε 7.849 (και όχι 7.825), ενόψει δε του παραπάνω εσφαλμένου υπολογισμού, το δηλούμενο συνολικό ύψος των ελάχιστων αποδοχών των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο εν λόγω κτίριο του έργου, εκ ποσού 44.310,79 €, υπολείπεται του πράγματι ελάχιστου εργατικού κόστους, εκ ποσού 51.306,92 €, και δη κατά το ποσό των 6.996,13 € (51.306,92 € - 44.310,79 €). Ακολούθως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει πως η πρώτη παρεμβαίνουσα, μολονότι υπολογίζει ορθώς το συνολικό ετήσιο ύψος των ωρών που θα απαιτηθούν για την εκτέλεση των υπηρεσιών στα υπόλοιπα κτίρια, και δη στα κτίρια: .... 42, ..., ... 52 ....., έχει ωστόσο παραλείψει να συνυπολογίσει στο δηλούμενο εργατικό της προσφοράς της, το κόστος της προσαύξησης εκ ποσοστού 75% για απασχόληση του προσωπικού στα παραπάνω κτίρια, καθ' ημέρα Κυριακή και Αργία. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους παρατιθέμενους στην υπό κρίση προδικαστική προσφυγή της πίνακες, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται πως, στο κτίριο της .... 42, θα απαιτηθεί η απασχόληση επί 28 ώρες κατά τις επίσημες αργίες, στο κτίριο .... θα απαιτηθεί απασχόληση επί 14 ώρες κατά τις επίσημες αργίες και στο κτίριο .... 52 ....., θα απαιτηθεί απασχόληση επί 84 ώρες κατά τις επίσημες αργίες. Πλην όμως, υποστηρίζει πως η πρώτη παρεμβαίνουσα δεν υπολογίζει στην οικονομική της προσφορά την προβλεπόμενη προσαύξηση εκ ποσοστού 75% στο ωρομίσθιο του

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

αμειβόμενου προσωπικού για τις ίδιες ως άνω ημέρες και πως, ενόψει αυτού, το δηλούμενο συνολικό ύψος των δήθεν ελάχιστων αποδοχών των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο κτίριο ... 42, εκ ποσού 5.789,85 €, υπολείπεται του πράγματι ελάχιστου εργατικού κόστους, εκ ποσού 6.100,85 €, και δη κατά το ποσό των 311,00 € (6.100,85 €- 5.789,85 €), το δηλούμενο συνολικό ύψος των δήθεν ελάχιστων αποδοχών των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο κτίριο ....., εκ ποσού 2.894,92 €, υπολείπεται του πράγματι ελάχιστου εργατικού κόστους, εκ ποσού 3.050,43 €, και δη κατά το ποσό των 155,51 € (3.050,43€ - 2.894,92 €) και το δηλούμενο συνολικό ύψος των δήθεν ελάχιστων αποδοχών των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο κτίριο .... 52 ....., εκ ποσού 17.369,54 €, υπολείπεται του πράγματι ελάχιστου εργατικού κόστους, εκ ποσού 18.302,55 €, και δη κατά το ποσό των 933,01 € (18.302,55 € - 17.369,54 €). Συνεπεία των ανωτέρω, η προσφεύγουσα υποστηρίζει πως η προσβαλλόμενη τυγχάνει ακυρωτέα γιατί, αφενός δεν νοείται η προσφορά του διαγωνιζόμενου που συνίσταται σε μισθοδοτικό κόστος να υπολείπεται του ελάχιστου νομίμου, αφετέρου, αποδοχή προσφοράς που υπολείπεται του ελάχιστου εργατικού κόστους, συνιστά ευθεία παράβαση της διάταξης του άρθρου 68 του Ν. 3863/2010, η οποία έχει δεσμευτικό χαρακτήρα για τις αναθέτουσες αρχές. Η πρώτη παρεμβαίνουσα υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός θα πρέπει να απορριφθεί ως αόριστος, αβάσιμος και αναληθής, ειδικότερα γιατί στη Διακήρυξη αναφέρεται ότι η χρονική περίοδος καθαρισμού θα είναι 12 μήνες, από Τρίτη έως και Κυριακή, παραθέτει δε σχετικό πίνακα που περιλαμβάνεται στη Διακήρυξη και υποστηρίζει πως, λαμβανομένου υπόψη ότι ένα μέσο έτος έχει 365 ημέρες, από τις οποίες 52 Κυριακές, 52 Σάββατα, 7 επίσημες αργίες και 254 ημέρες Δευτέρα- Παρασκευή, για το κτίριο ....., από Τρίτη έως Κυριακή, δηλαδή για 365 ημέρες – 52 Δευτέρες = 313 ημέρες, υπολογίζει για τα 4 άτομα από 06.00-11.00 (τακτικός καθαρισμός: 4 άτομα x 5 ώρες x 313 ημέρες=6260 ώρες ετησίως, για 1 άτομο από 16.00-21.00 (με δυνατότητα ευέλικτου ωραρίου) 1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες = 1565 ώρες ετησίως, για 1 άτομο από 17.00-23.00 (με δυνατότητα ευέλικτου ωραρίου) 1 άτομο x 6 ώρες x 313 ημέρες = 1878 ώρες ετησίως, 1 άτομο από 06.00.-11.00 (Δευτέρα έως Κυριακή με ρεπό το Σάββατο) 365 ημέρες Δευτέρα έως Κυριακή- 52 Σάββατα = 313 ημέρες 1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες= 1565 ώρες ετησίως, 1 άτομο από 11.00-16.00

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

(Δευτέρα έως Κυριακή με ρεπό το Σάββατο) προληπτικά μέτρα κατά COVID 19
1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες = 1565 ώρες ετησίως , ήτοι σύνολο ετησίων ωρών 6260+1565+1878+1565+1565=12833 ώρες. Ως προς τις ώρες απασχόλησης στο κτίριο .... 48, από Τρίτη έως και Κυριακή, δηλαδή για 365 ημέρες-52 Δευτέρες=313 ημέρες, υπολόγισε: 3 άτομα από 07.00-12.00 (τακτικός καθαρισμός) 3 άτομα x 5 ώρες x 313 ημέρες= 4695 ώρες ετησίως, 1 άτομο από 17.00-22.00 (με δυνατότητα ευέλικτου ωραρίου) 1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες= 1565 ώρες ετησίως, 1 άτομο από 12.00-17.00 (Δευτέρα έως Κυριακή με ρεπό το Σάββατο) προληπτικά μέτρα κατά COVID 19 365 ημέρες Δευτέρα έως Κυριακή- 52 Σάββατα = 313 ημέρες 1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες = 1565 ώρες ετησίως, ήτοι, σύνολο ωρών ετησίως 4695+1565+1565=7825 ώρες. Βάσει των ανωτέρω, υποστηρίζει ότι νόμιμα και σε συμμόρφωση με τους όρους της Διακήρυξης υπολόγισε τις ώρες απασχόλησης στο κτίριο .... σε 12833 ώρες και στο κτίριο .... σε 7825, ισχυριζόμενη ότι ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας περί του ότι το εργατικό κόστος υπολείπεται του νομίμου κατά 9.609,81€, λόγω εσφαλμένου υπολογισμού των ετήσιων ωρών των παραπάνω κτιρίων καθίσταται αναληθής και αβάσιμος. Επιπλέον, αναφέρει πως ο εσφαλμένος υπολογισμός των ωρών έγινε από την προσφεύγουσα, η οποία υπολόγισε τις ώρες απασχόλησης στο κτίριο .... σε 12.870,20 και τις ώρες απασχόλησης στο κτίριο .... σε 7849 ώρες και πως η τόσο μικρή διαφορά ωρών δεν δικαιολογεί τη διαφορά του εργατικού κόστους που υποστηρίζει η προσφεύγουσα ότι υπάρχει. Η Αναθέτουσα Αρχή με τις απόψεις της υποστηρίζει πως οι οικείοι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας είναι αβάσιμοι και αναληθείς διότι, με δεδομένο ότι το έτος έχει 365 ημέρες, από τις οποίες 52 Κυριακές, 52 Σάββατα, 7 επίσημες αργίες και 254 ημέρες Δευτέρα- Παρασκευή, οι ώρες απασχόλησης για το κτίριο ....., όπως απαιτείται από τη Διακήρυξη, για 365 ημέρες – 52 Δευτέρες = 313 ημέρες, υπολογίζονται ως εξής: για τα 4 άτομα από 06.00-11.00 (τακτικός καθαρισμός: 4 άτομα x 5 ώρες x 313 ημέρες=6260 ώρες ετησίως, για 1 άτομο από 16.00-21.00 (με δυνατότητα ευέλικτου ωραρίου) 1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες = 1565 ώρες ετησίως, για 1 άτομο από 17.00-23.00 (με δυνατότητα ευέλικτου ωραρίου) 1 άτομο x 6 ώρες x 313 ημέρες = 1878 ώρες ετησίως, 1 άτομο από 06.00.-11.00 (Δευτέρα έως Κυριακή με ρεπό το Σάββατο) 365 ημέρες Δευτέρα έως Κυριακή- 52 Σάββατα = 313 ημέρες 1

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες= 1565 ώρες ετησίως, 1 άτομο από 11.00-16.00 (Δευτέρα έως Κυριακή με ρεπό το Σάββατο) προληπτικά μέτρα κατά COVID 19
1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες = 1565 ώρες ετησίως, ήτοι σύνολο ετησίων ωρών 6260+1565+1878+1565+1565=12833 ώρες, αντίστοιχα, οι ώρες απασχόλησης για το κτίριο ...., αναφέρει ότι, όπως απαιτείται από τη Διακήρυξη, για 365 ημέρες – 52 Δευτέρες = 313 ημέρες, υπολογίζονται ως εξής: 3 άτομα από 07.00-12.00 (τακτικός καθαρισμός) 3 άτομα x 5 ώρες x 313 ημέρες= 4695 ώρες ετησίως, 1 άτομο από 17.00-22.00 (με δυνατότητα ευέλικτου ωραρίου) 1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες= 1565 ώρες ετησίως, 1 άτομο από 12.00-17.00 (Δευτέρα έως Κυριακή με ρεπό το Σάββατο) προληπτικά μέτρα κατά COVID 19 365 ημέρες Δευτέρα έως Κυριακή- 52 Σάββατα = 313 ημέρες 1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες = 1565 ώρες ετησίως, ήτοι, σύνολο ωρών ετησίως 4695+1565+1565=7825 ώρες. Εν συνεχεία, αναφέρει πως η προσφεύγουσα υπολογίζει τις απαιτούμενες ώρες ετησίως για το κτίριο .... σε 12.870,20 και για το κτίριο .... σε 7.849, ήτοι σε περισσότερες κατά 37,20 και 24, αντίστοιχα, υπολογισμός ο οποίος υποστηρίζει ότι είναι εσφαλμένος και πως δεν δικαιολογεί σε καμία περίπτωση τη διαφορά του εργατικού κόστους κατά το ποσό των 9.609,81€.

13. Επειδή, επί του λόγου που αφορά στο δηλωθέν εργατικό κόστος στην προσφορά της πρώτης παρεμβαίνουσας, λεκτέα τα εξής: Κάθε Διακήρυξη δημόσιου διαγωνισμού πρέπει, ακόμη και αν ελλείπει σχετική ρήτρα, θα πρέπει να ερμηνεύεται ως επιβάλλουσα στους διαγωνιζόμενους να τηρούν, κατά τη διαμόρφωση της προσφοράς τους, τις κείμενες διατάξεις, μεταξύ των οποίων προέχουσα θέση έχουν οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας περί της κατώτερης νόμιμης αμοιβής της εργασίας και της νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφάλισης, εφόσον δε η προσφορά υπολείπεται, απορρίπτεται κατά τα ως άνω (ΔΕφ Αθηνών 236/2013, 511/2013 και εκεί αναφερόμενη νομολογία του ΣΤΕ, ΔΕφ Αθηνών 427/2011, 512/2011). Σε κάθε περίπτωση, κατά την πάγια νομολογία (ΔΕφ Αθηνών 325/2015, ΔΕφ Θεσσαλονίκης 226/2014, ΔΕφ Αθηνών 289/2014, ΕΑ ΣΤΕ 155/2013, 297/2009, 1255/2009) οικονομικές προσφορές που δεν περιλαμβάνουν το απαιτούμενο από το νόμο ελάχιστο εργατικό και ασφαλιστικό κόστος, νόμιμα αποκλείονται από διαγωνισμούς. Ιδία, δε, όταν στους όρους της Διακήρυξης προβλέπεται ότι είναι απορριπτέα

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

οικονομική προσφορά, η οποία δεν καλύπτει το ελάχιστο εργατικό κόστος για την παροχή των προς ανάθεση υπηρεσιών, όπως το κόστος τούτο προσδιορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία και την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (Ε.Γ.Σ.Σ.Ε.). (πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 198, 187/2013, 1272, 986, /2010, 1259, 1255, 1069/2009, 1344/2008, 1090/2006, ΔΕφΘεσσαλονίκης). Σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της Διακήρυξης, για το κτίριο .... – επέκταση – Νέο κτίριο .... απαιτούνται για 12 μήνες από Τρίτη έως Κυριακή: α) 4 άτομα από 06:00-11:00, ήτοι με 5 ώρες απασχόληση (τακτικός καθαρισμός), β) 1 άτομο από 16:00-21:00, ήτοι με 5 ώρες απασχόληση (με δυνατότητα ευέλικτου ωραρίου), γ) 1 άτομο από 17:00-23:00, ήτοι με 6 ώρες απασχόληση (με δυνατότητα ευέλικτου ωραρίου), δ) 1 άτομο από 06:00-11:00, ήτοι με 5 ώρες απασχόληση (Δευτέρα έως Κυριακή με ρεπό το Σάββατο) και ε) 1 άτομο από 11:00-16.00, ήτοι με 5 ώρες απασχόληση (Δευτέρα έως Κυριακή με ρεπό το Σάββατο) προληπτικά μέτρα κατά covid 19. Η πρώτη παρεμβαίνουσα έχει υπολογίσει στην οικονομική της προσφορά, ως προς το Κτίριο .... και επέκταση-νέο κτίριο ....., 313 ημέρες και 10955 και 1878 ώρες έτους, αντίστοιχα (βλ. αρχείο με τίτλο «ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΗΝΙΑΙΩΝ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ SIGNED»). Κατά τα προβλεπόμενα στη Διακήρυξη, η απασχόληση στα κτίρια .... θα λαμβάνει χώρα από Τρίτη έως Κυριακή από 5 άτομα με 5ωρη απασχόληση και 1 άτομο με 6ωρη απασχόληση και από Δευτέρα έως Κυριακή με ρεπό το Σάββατο, με 1 άτομο με 6ωρη και με 1 άτομο με 5ωρη απασχόληση. Δηλαδή, όπως βάσιμα η πρώτη παρεμβαίνουσα και η Αναθέτουσα Αρχή υποστηρίζουν, δοθέντος ότι ο χρόνος έχει 365 ημέρες και 52 Δευτέρες και Σάββατα, ο υπολογισμός των απαιτούμενων από τη Διακήρυξη ωρών γίνεται επί τη βάσει των 313 ημερών (365 - 52 Δευτέρες/ Σάββατα), καθώς η παροχή των υπηρεσιών δεν θα λάβει χώρα επί τη βάσει των 365 ημερών, όπως αβάσιμα η προσφεύγουσα υποστηρίζει. Δηλαδή, οι απαιτούμενες από τη Διακήρυξη ώρες, όπως βάσιμα η πρώτη παρεμβαίνουσα και η Αναθέτουσα Αρχή υποστηρίζουν, προκύπτουν ως εξής: 4 άτομα x 5 ώρες x 313 ημέρες = 6.260 ώρες, 1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες = 1.565 ώρες, 1 άτομο x 6 ώρες x 313 ημέρες = 1.878 ώρες, 1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες = 1.565 ώρες και 1 άτομο x 5 ώρες x 313 ημέρες = 1.565 ώρες, δηλαδή συνολικά 12.833 ώρες. Κατά συνέπεια, ορθά η πρώτη παρεμβαίνουσα υπολόγισε επί τη

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

βάσει 313 ημερών την προσφορά της, δοθέντος ότι δεν προβλέπεται από τη Διακήρυξη η απασχόληση εργαζομένων επί τη βάσει 365 ημερών, ο δε ισχυρισμός της προσφεύγουσας καθίσταται απορριπτέος. Ως προς τον επιμέρους ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι η πρώτη παρεμβαίνουσα, μολονότι υπολογίζει ορθώς το συνολικό ετήσιο ύψος των ωρών που θα απαιτηθούν για την εκτέλεση των υπηρεσιών στα υπόλοιπα κτίρια, και δη στα κτίρια: .... 42, ..., ... 52 ....., έχει ωστόσο παραλείψει να συνυπολογίσει στο δηλούμενο εργατικό της προσφοράς της, το κόστος της προσαύξησης εκ ποσοστού 75% για απασχόληση του προσωπικού στα παραπάνω κτίρια, καθ' ημέρα Κυριακή και Αργία, λεκτέα τα εξής: Στη Διακήρυξη προβλέπεται στο Παράρτημα Ι η απασχόληση από Δευτέρα έως και Παρασκευή για 12 μήνες 1 ατόμου από 16:00-20:00 ή 2 ατόμων από 16:00-18:00 για το κτίριο επί της οδού ....., αρ. 42, 1 ατόμου από 16:00-18:00 για το κτίριο αποθηκών .... και 1 ατόμου από 08:00-14:00 και 1 ατόμου από 14.00-20.00 για το κτίριο επί της οδού Πειραιώς, αρ. 52 ....., Για τα ανωτέρω κτίρια, η πρώτη παρεμβαίνουσα έχει υπολογίσει 261 ημέρες έτους, ωστόσο, δεν έχει υπολογίσει προσαύξηση Κυριακών- Αργιών, ποσοστού 75%, καθώς στην εν λόγω στήλη «*Προσαύξηση Κυριακών- Αργιών*» αναγράφεται, για το σύνολο αυτών «- €» (βλ. αρχείο με τίτλο «ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΗΝΙΑΙΩΝ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ SIGNED»). Η προσφεύγουσα παραθέτει στην προδικαστική προσφυγή της πίνακες, όπου, για τον υπολογισμό των αποδοχών των απασχολούμενων στα ανωτέρω κτίρια, έχει υπολογίσει 7 ημέρες ως επίσημες αργίες, με 75% επιβάρυνση. Ειδικότερα, σε αυτούς τους πίνακες, η προσφεύγουσα έχει συμπεριλάβει επτά (7) ημέρες για επίσημες αργίες, για τις οποίες υπολογίζει τις αντίστοιχες ώρες απασχόλησης ανά κτίριο, με προσαύξηση 75%. Παρόλο που στη Διακήρυξη δεν προβλέπεται η ημερομηνία έναρξης ισχύος της συναφθησόμενης σύμβασης, ει μη μόνον αναφέρεται, στο άρθρο 1.3 αυτής, ότι «*Η διάρκεια της σύμβασης ορίζεται σε δώδεκα (12) μήνες*», κατά λογική συνέπεια, εάν όχι το σύνολο των ημερών αργιών, όπως η προσφεύγουσα υποστηρίζει, τις οποίες αριθμεί σε επτά (7), όποια ημερομηνία και αν τεθεί ως ημερομηνία έναρξης ισχύος της σύμβασης, κάποιες εξ αυτών υποχρεωτικά συμπίπτουν με ημέρα καθημερινή, ήτοι από Δευτέρα έως και Παρασκευή, οπότε απαιτείται, κατά τη Διακήρυξη, η απασχόληση στα παραπάνω κτίρια .... 42, ... και 52

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

..... Τούτο διότι, εφόσον η διάρκεια της σύμβασης ορίζεται σε δώδεκα (12) μήνες, δεν θα συμπέσουν όλες οι αργίες σε Σάββατο ή Κυριακή, αλλά, αναγκαστικά, κάποιες εξ αυτών θα συμπέσουν με ημέρα καθημερινή. Επομένως, η πρώτη παρεμβαίνουσα όφειλε όπως υπολογίσει, για την απασχόληση σε αργία, προσαύξηση εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) επί του νόμιμου ωρομισθίου (Κ.Υ.Α. 8900/1946 και Κ.Υ.Α. 25825/1951, αρ. 2, Ν.Δ. 3755/1957 και αρ. 2, Ν. 435/1976). Κατά συνέπεια, δοθέντος ότι η ως άνω παρεμβαίνουσα ουδέν υπολόγισε, ως προς την απασχόληση των εργαζομένων στα κτίρια .... 42, ... και .... 52 ....., κατά τις αργίες του ετήσιου χρονικού διαστήματος εντός του οποίου θα εκτελεσθεί η σύμβαση, η Αναθέτουσα Αρχή όφειλε να απορρίψει την προσφορά της ως απαράδεκτη, ήτοι ως συνταχθείσα κατά παράβαση της ασφαλιστικής νομοθεσίας και ως μη καλύπτουσα το ελάχιστο εργατικό κόστος για την παροχή των προς ανάθεση υπηρεσιών, όπως το συνολικό κόστος αυτό προσδιορίζεται από την ισχύουσα εργατική και ασφαλιστική νομοθεσία και την οικεία Συλλογική Σύμβαση Εργασίας ή στην Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας στην οποία υπάγονται οι εργαζόμενοι (πρβλ. Επ.Αν.ΣτΕ 313/2015, 441/2014, 328,198, 187/2013 κ.ά.), που, κατ' απαίτηση της Διακήρυξης και με βάση σχετική δήλωση του οικονομικού φορέα θα απασχοληθεί κατά την εκτέλεση της σύμβασης. Συνεπώς, ο ισχυρισμός αυτός γίνεται δεκτός ως βάσιμος.

14. Επειδή, με τον πρώτο λόγο που αφορά στο υπολογισθέν εργατικό κόστος από τη δεύτερη παρεμβαίνουσα, η προσφεύγουσα αναφέρει ότι, σύμφωνα με τη Διακήρυξη, στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι αυτής (υπό τον τίτλο «Αναλυτική Περιγραφή Φυσικού και Οικονομικού Αντικειμένου της Σύμβασης – Τεχνικές Προδιαγραφές Καθαριότητας»), πέραν των τακτικών υπηρεσιών καθαριότητας, οι οικονομικοί φορείς οφείλουν να υπολογίσουν, και δη διακριτώς στην προσφορά τους, και ορισμένες επιπλέον εργασίες για τις ανάγκες «των παραστάσεων και των προβών του ....», ειδικότερα εκεί προβλέπεται και η πραγματοποίηση 1.500 επιπλέον εργατωρών κατ' έτος, σε οποιοδήποτε από τους χώρους των παραπάνω κτιρίων, οι οποίες, όμως, θα κατανέμονται και θα πραγματοποιούνται «μόνον εφόσον προηγηθεί σχετική απόφαση της προϊσταμένης του Διοικητικού Τμήματος του ....., η οποία και θα γνωστοποιεί εγκαίρως τούτο στον ανάδοχο του έργου». Εν προκειμένω,

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

αναφέρει πως η δεύτερη παρεμβαίνουσα υπολογίζει το συνολικό εργατικό κόστος για την εκτέλεση της σύμβασης στο ποσό των 166.554,24 €, στο οποίο έχει συμπεριλάβει, εκτός από το εργατικό κόστος για την εκτέλεση των τακτικών εργασιών καθαριότητας, που αποτυπώνονται στο Παράρτημα Ι της Διακήρυξης, και το κόστος των παραπάνω 1.500 επιπλέον εργατοωρών κατ' έτος, που αφορούν σε έκτακτες εργασίες, ειδικότερα, προσδιορίζει το εργατικό κόστος για την εκτέλεση των παραπάνω πρόσθετων εργασιών στο ποσό των 1.022,86 ευρώ μηνιαίως, ήτοι στο ποσό των 12.274,32 € πλέον των αναλογουσών ασφαλιστικών εισφορών, συνεπώς, το δηλούμενο εργατικό κόστος της για την πραγματοποίηση των τακτικών εργασιών καθαριότητας, που περιγράφονται στο Παράρτημα Ι της Διακήρυξης, ανέρχεται στη διαφορά ανάμεσα στο συνολικώς δηλούμενο εργατικό κόστος, μείον το δηλούμενο εργατικό κόστος που αφορά στην παροχή πρόσθετων εργασιών, ήτοι στο ποσό των 154.279,92 € (166.554,24 € - 12.274,32 €). Πλην όμως, υποστηρίζει ότι το ποσό αυτό υπολείπεται του ελάχιστου νομίμου, που θα απαιτηθεί για την πραγματοποίηση των τακτικών υπηρεσιών καθαριότητας, και το οποίο κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα ανέρχεται σε 161.540,02€, συνεπώς, το δηλούμενο εργατικό κόστος της υπολείπεται του ελάχιστου νομίμου κατά το ποσό των 7.260,1 € (161.540,02 € - 154.279,92 €). Περαιτέρω, υποστηρίζει πως η δεύτερη παρεμβαίνουσα έχει μεν υπολογίσει την προσαύξηση των νομίμων αποδοχών για απασχόληση καθ' ημέρα Κυριακή, πλην όμως έχει παραλείψει να συνυπολογίσει την ίδια προσαύξηση για τις αργίες του έτους, δηλαδή δεν έχει υπολογίσει την προσαύξηση εκ ποσοστού 75% για τις 7 επίσημες αργίες του έτους εκτέλεσης της σύμβασης, και συγκεκριμένα δεν έχει υπολογίσει: (α1) την προσαύξηση, για την απασχόληση του προσωπικού επί 245 ώρες ετησίως και καθ' ημέρα αργίας στο πρώτο κατά σειρά κτίριο ....., (α2) την προσαύξηση, για την απασχόληση του προσωπικού επί 7 ώρες ετησίως και καθ' ημέρα αργία στο δεύτερο κατά σειρά κτίριο ....., (β) την προσαύξηση, για την απασχόληση του προσωπικού επί 175 ώρες καθ' ημέρα αργία στο κτίριο ....., (γ) την προσαύξηση, για την απασχόληση του προσωπικού επί 28 ώρες καθ' ημέρα αργία στο κτίριο .... 42, (δ) την προσαύξηση, για την απασχόληση του προσωπικού επί 14 ώρες καθ' ημέρα αργία στο κτίριο .... και (ε) την προσαύξηση, για την απασχόληση του προσωπικού επί 84 ώρες καθ' ημέρα

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

αργία στο κτίριο .... 52 ..... Συνακόλουθα, υποστηρίζει πως, ενόψει των παραπάνω σφαλμάτων στους υπολογισμούς της, η δεύτερη παρεμβαίνουσα εσφαλμένα υπολογίζει τις Μεικτές ετήσιες αποδοχές του προσωπικού της, και συνεπακόλουθα τις προσαυξήσεις για απασχόληση καθ' ημέρα Κυριακή, τα Δώρα Πάσχα – Χριστουγέννων, το Επίδομα Αδείας και το κόστος αντικατάστασης. Κατά συνέπεια, ισχυρίζεται πως η προσφορά της καθίσταται ακυρωτέα, αφενός διότι δεν νοείται η προσφορά του διαγωνιζόμενου που συνίσταται σε μισθοδοτικό κόστος να υπολείπεται του ελάχιστου νομίμου, αφετέρου διότι η αποδοχή προσφοράς που υπολείπεται του ελάχιστου εργατικού κόστους, συνιστά ευθεία παράβαση της διάταξης του άρ. 68, η οποία έχει δεσμευτικό χαρακτήρα για τις αναθέτουσες, ως προς την εκ μέρους τους υποχρέωση απόρριψης προσφορών που δεν συμμορφώνονται και συγκεκριμένα υποκρύπτουν τέτοια μη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις περιβαλλοντικής, εργατικής και κοινωνικοασφαλιστικής νομοθεσίας. Η δεύτερη παρεμβαίνουσα επί του λόγου αυτού υποστηρίζει πως η προσφεύγουσα αυθαίρετα θεωρεί ως ελάχιστό νόμιμο εργατικό κόστος το κόστος που υπολογίζει η ίδια στην οικονομική της προσφορά και πως, ειδικότερα, εντελώς αυθαίρετα και χωρίς να απαιτείται από κανένα σημείο της Διακήρυξης υπολογίζει πως όλοι ανεξαρτήτως οι εργαζόμενοι στο έργο, εκτός από τις ημέρες εργασίας που ορίζει η Διακήρυξη, θα εργαστούν υποχρεωτικά και τις 7 υποχρεωτικές αργίες (25η Μαρτίου, Δευτέρα του Πάσχα, 15η Αυγούστου, ημέρα των Χριστουγέννων 25η Δεκεμβρίου, 26η Δεκεμβρίου (Υ.Α. 59635/1063/2017), 1η Μαΐου (άρθρο 14 του Ν.4468/2017) και Κυριακή του Πάσχα) του έτους, καταλήγοντας σε λάθος υπολογισμό των ημερών εργασίας, στο λάθος υπολογισμό του ημερομισθίου τακτικών αποδοχών και τέλος στο υπερκοστολογημένο εργατικό κόστος, επιπλέον δε αναφέρει πως η προσφεύγουσα εκλαμβάνει ως δεδομένο πως όλοι οι εργαζόμενοι θα εργαστούν όλες τις υποχρεωτικές αργίες, αλλά και κάνοντας και την ανέφικτη παραδοχή, πώς όλες οι υποχρεωτικές αργίες του έτους θα πέσουν καθημερινές (Δευτέρα – Παρασκευή) μέχρι και η Κυριακή του Πάσχα, καταλήγοντας να υπολογίζει παντελώς λανθασμένο εργατικό κόστος για 254 καθημερινές και 7 αργίες για τον εργαζόμενο στο κτίριο της οδού ....., υπολογίζοντας επιπλέον αμοιβή για 4 υποχρεωτικές αργίες που πέφτουν Σάββατο και Κυριακή (Κυριακή

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

15 Αυγούστου 2021, Σάββατο 25 Δεκεμβρίου 2021, Κυριακή 26 Δεκεμβρίου 2021, Κυριακή του Πάσχα) ενώ βάσει προγράμματος ο εργαζόμενος του κτιρίου δεν εργάζεται Σάββατο και Κυριακή. Επιπλέον, αναφέρει πως λανθασμένα αναφέρει στην οικονομική της προσφορά πως το έτος θα έχει 50,8 Δευτέρες και αντίστοιχα 50,8 Τρίτες, 50,8 Τετάρτες, 50,8 Πέμπτες και 50,8 Παρασκευές και πως το έτος έχει 52,14 εβδομάδες και αντιστοίχως 52,14 από κάθε ημέρα της εβδομάδας, επιπλέον δε, αναφέρει πως υπολογίζει ημερομίσθιο τακτικών αποδοχών με προσαυξήσεις Κυριακών και αργιών ακόμα και για τα άτομα για τα οποία δεν απαιτείται από την διακήρυξη να εργαστούν Κυριακές και αργίες και με αυτό τον τρόπο καταλήγει σε αυξημένο κόστος δώρων Χριστουγέννων Πάσχα και επιδόματος άδειας. Ειδικότερα, ως προς τον παρόντα λόγο, η δεύτερη παρεμβαίνουσα υποστηρίζει πως σε κανένα σημείο της Διακήρυξης δεν υπάρχει η εν λόγω απαίτηση για διακριτή πρόσφορα για τις επιπλέον εργασίες και πως, αντίθετα με τις απαιτήσεις της διακήρυξης, στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι (υπό τον τίτλο «Αναλυτική Περιγραφή Φυσικού και Οικονομικού Αντικειμένου της Σύμβασης – Τεχνικές Προδιαγραφές Καθαριότητας») της Διακήρυξης, όπου ορίζονται οι ημέρες, οι ώρες και ο αριθμός των ατόμων που απαιτούνται για κάθε κτίριο του έργου, θεωρεί εσφαλμένα ότι, σε όλα τα κτίρια του έργου όλοι οι εργαζόμενοι θα εργαστούν όλες τις επίσημες αργίες του έτους και με αυτόν τον τρόπο οδηγείται σε εντελώς λανθασμένο υπολογισμό εργατικού κόστους. Ως προς δε τις 1500 επιπλέον εργατοώρες για τις ανάγκες των προβών και των παραστάσεων του ...., αναφέρει πως αποτελεί ρητή απαίτηση της Διακήρυξης και υποχρέωση του αναδόχου και πως, το μόνο που θα οριστεί με σχετική απόφαση της προϊσταμένης του διοικητικού τμήματος του .... είναι ο τόπος, ο χρόνος και η κατανομή τους των αντιστοίχων εργασιών. Εν συνεχεία, υποστηρίζει πως η ίδια υπολόγισε το εργατικό κόστος σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Διακήρυξης και την ισχύουσα εργατική νομοθεσία και δεν υπολείπεται του ελάχιστου νόμιμου εργατικού κόστους.

15. Επειδή, επί του παραπάνω λόγου που αφορά στο υπολογισθέν εργατικό κόστος στην προσφορά της δεύτερης παρεμβαίνουσας, λεκτέα τα εξής: Όπως βάσιμα η προσφεύγουσα υποστηρίζει, η δεύτερη παρεμβαίνουσα έχει μεν υπολογίσει την προσαύξηση των νομίμων αποδοχών για απασχόληση καθ' ημέρα Κυριακή, πλην όμως, έχει παραλείψει να συνυπολογίσει την ίδια

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

προσαύξηση για τις αργίες του έτους, η οποία ανέρχεται σε ποσοστό εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) επί του νόμιμου ωρομισθίου (Κ.Υ.Α. 8900/1946 και Κ.Υ.Α. 25825/1951, αρ. 2, Ν.Δ. 3755/1957 και αρ. 2, Ν. 435/1976). Ειδικότερα, όπως στην υποβληθείσα από την δεύτερη παρεμβαίνουσα ανάλυση για τον προσδιορισμό των μηνιαίων αποδοχών και ασφαλιστικών εισφορών προκύπτει, παραθέτει στήλη «ΩΡΕΣ ΚΥΡΙΑΚΕΣ ανά εβδομάδα» (βλ. αρχείο με τίτλο «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ .....pdf», σελ. 7/24), την οποία έχει συμπληρώσει για όσους εργαζομένους προτίθεται να απασχολήσει τις ημέρες αυτές (Κυριακές), εντούτοις, ουδεμία μνεία γίνεται για απασχόληση των εργαζομένων που δηλώνονται σε όλα τα κτίρια κατά τις ημέρες αργίας, και άρα, ούτε τέτοιο κόστος περιλαμβάνεται στην υποβληθείσα οικονομική προσφορά της. Ο δε ισχυρισμός της δεύτερης παρεμβαίνουσας ότι «*Η εταιρεία ....., εκλαμβάνοντας εντελώς αυθαίρετα ως δεδομένο πως όλοι οι εργαζόμενοι θα εργαστούν όλες τις υποχρεωτικές αργίες, αλλά και κάνοντας και την ανέφικτη παραδοχή, πως όλες οι υποχρεωτικές αργίες του έτους θα πέσουν καθημερινές (Δευτέρα – Παρασκευή) μέχρι και η Κυριακή του Πάσχα (!) καταλήγει στο να υπολογίζει παντελώς λανθασμένο εργατικό κόστος για 254 καθημερινές και 7 αργίες για τον εργαζόμενο στο κτίριο της οδού .....*» απορρίπτεται ως αλυσιτελώς προβαλλόμενος καθώς, στην εξεταζόμενη περίπτωση, προκύπτει ότι η δεύτερη παρεμβαίνουσα δεν συμπεριέλαβε καν στην οικονομική της προσφορά κόστος για απασχόληση σε ημέρες αργίας. Συναφώς, ο ισχυρισμός της δεύτερης παρεμβαίνουσας ερείδεται επί της εσφαλμένης προϋπόθεσης ότι η σύμβαση θα εκτελείτο εντός του έτους 2021, παραθέτοντας τέσσερις (4) υποχρεωτικές αργίες που συμπίπτουν με ημέρα Σάββατο και Κυριακή. Άλλωστε, ούτε για τις υπόλοιπες τρεις (3) ημέρες αργίας προκύπτει ότι έχει υπολογίσει στην προσφορά της το αναλογούν κόστος. Επιπλέον, όπως στη σκ. 13 της παρούσας εκτέθηκε, καθώς δεν έχει προσδιοριστεί επακριβώς η ημερομηνία έναρξης ισχύος της σύμβασης, αλλά, στο άρ. 1.3 της Διακήρυξης προσδιορίζεται η συνολική συμβατική διάρκεια αυτής, κατά λογική συνέπεια, εάν όχι το σύνολο των ημερών αργιών, όπως η προσφεύγουσα υποστηρίζει, τις οποίες αριθμεί σε επτά (7), όποια ημερομηνία και αν τεθεί ως ημερομηνία έναρξης ισχύος της σύμβασης, κάποιες εξ αυτών υποχρεωτικά συμπίπτουν με ημέρα εκτός της Κυριακής. Συναφώς, αβάσιμα η δεύτερη παρεμβαίνουσα

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

υποστηρίζει πως «Όπου ζητείται από την διακήρυξη εργασία κατά την διάρκεια Κυριακής/αργίας, η εταιρεία μας έχει υπολογίσει την ανάλογη νόμιμη προσαύξηση του εργατικού κόστους και η ανάλυση αυτών ανά εργαζόμενο και ανά βάρδια, όπως ακριβώς δηλαδή ζητείται από την διακήρυξη και περιλαμβάνεται με κάθε λεπτομέρεια στην οικονομική μας προσφορά την οποία επικαλούμαστε», καθώς, ουδόλως από την προσφορά της προκύπτει ότι έχει υπολογίσει κόστος για απασχόληση σε ημέρα αργίας, όπως βάσιμα η προσφεύγουσα υποστηρίζει. Κατά συνέπεια, η Αναθέτουσα Αρχή όφειλε όπως απορρίψει την οικονομική προσφορά της δεύτερης παρεμβαίνουσας, ως απαράδεκτη, ήτοι ως συνταχθείσα κατά παράβαση της ασφαλιστικής νομοθεσίας και ως μη καλύπτουσα το ελάχιστο εργατικό κόστος για την παροχή των προς ανάθεση υπηρεσιών, όπως το κόστος αυτό προσδιορίζεται από την ισχύουσα εργατική και ασφαλιστική νομοθεσία και την οικεία Συλλογική Σύμβαση Εργασίας ή στην Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας στην οποία υπάγονται οι εργαζόμενοι (πρβλ. Επ.Αν.ΣτΕ 313/2015, 441/2014, 328,198, 187/2013 κ.ά.), που, κατ' απαίτηση της Διακήρυξης και με βάση σχετική δήλωση του οικονομικού φορέα θα απασχοληθεί κατά την εκτέλεση της σύμβασης. Ως προς τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι η οικονομική προσφορά της δεύτερης παρεμβαίνουσας υπολείπεται του ελάχιστου εργατικού κόστους, διότι στο συνολικό εργατικό κόστος που δήλωσε για την εκτέλεση της σύμβασης συμπεριλαμβάνει και το ποσό που αντιστοιχεί στην κάλυψη του κόστους των απαιτούμενων 1.500 επιπλέον εργατωρών, κατά το Παράρτημα Ι της Διακήρυξης, λεκτέα τα εξής: Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα παραθέτει ανάλυση του, κατά τους υπολογισμούς της, ελαχίστου εργατικού κόστους που απαιτείται για την απασχόληση των εργαζομένων στην επίμαχη σύμβαση και προβάλλει ότι το ποσό που δήλωσε η δεύτερη παρεμβαίνουσα, μετά την αφαίρεση του κόστους που αφορά στις επιπλέον 1.500 εργατώρες, δεν καλύπτει το ελάχιστο αυτό εργατικό κόστος. Ωστόσο, παρόλο που προβάλλονται ειδικοί και συγκεκριμένοι ισχυρισμοί ως προς την οικονομική προσφορά της δεύτερης παρεμβαίνουσας, αυτοί δεν αντικρούονται επί της ουσίας, ούτε από την Αναθέτουσα Αρχή, ούτε από την δεύτερη παρεμβαίνουσα, η οποία προβάλλει μόνον ότι το συγκεκριμένο κόστος των 1.500 εργατωρών αποτελεί ρητή απαίτηση της διακήρυξης και υποχρέωση

Αριθμός απόφασης : Σ617/2023

του αναδόχου, προσθέτοντας, όλως αορίστως και χωρίς να αποδεικνύει, με ειδικότερους υπολογισμούς, ότι το συνολικό ποσό που η ίδια (η δεύτερη παρεμβαίνουσα) δήλωσε, συμπεριλαμβανομένων και των 1.500 εργοτοωρών, καλύπτει το ελάχιστο νόμιμο εργατικό κόστος. Συνεπώς, ο παραπάνω σχετικός ισχυρισμός παρίσταται βάσιμος.

16. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η υπό κρίση προδικαστική προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή, το δε παράβολο να επιστραφεί.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την προδικαστική προσφυγή.

Ακυρώνει την προσβαλλόμενη απόφαση που περιλαμβάνεται στο Απόσπασμα Πρακτικών του Διοικητικού Συμβουλίου της Αναθέτουσας Αρχής της 84ης Συνεδρίασής του της 16ης Μαρτίου 2021 (αρ. πρωτ. 925/16-3-2021) κατά το μέρος που, κατ' αποδοχή του υπ' αρ. Πρωτ. 901/16.03.2021 και με αριθ. 2 Πρακτικού της Επιτροπής του Διαγωνισμού, έκανε αποδεκτές τις οικονομικές προσφορές των παρεμβαίνουσών και ανέδειξε την πρώτη παρεμβαίνουσα προσωρινή ανάδοχο, κατά τα ειδικότερα διαλαμβανόμενα στο σκεπτικό.

Απορρίπτει τις παρεμβάσεις.

Ορίζει την επιστροφή του καταβληθέντος παραβόλου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στις 24.04.2023 και εκδόθηκε στις 25.04.2023 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΦΩΤΕΙΝΗ ΜΑΡΑΝΤΙΔΟΥ